

теорії й технології роботи над собою, є першим ефективним кроком у самоформуванні культури фізичного здоров'я.

Висновки. 1. Культура здоров'я є цілісною властивістю особистості й складовою частиною загальної культури і прямо впливає на рівень її самодостатності та ступінь відчуття нею щастя життя. Кожний з структурних компонентів цього феномену (культура саморегуляції психічного здоров'я, світоглядна культура, культура самоформування фізичного здоров'я) виконує особливі функції в системі творчого процесу самостановлення будь-якого представника молоді як особистості.

2. Оволодіння культурою здоров'я особистістю учня (студента) сприяє задоволенню її вищих потреб в самоактуалізації та самореалізації, а також потреб суспільства у національному культуротворенні. Цей процес вимагає від неї оволодіння мистецтвом саморегуляції психічних станів, організації морального і фізичного самовиховання. Управління ним на державному рівні повинно пронизувати усі законодавчі акти і програми у сферах науки, культури і освіти.

Література:

1. Амосов М.М. Роздуми про здоров'я / М.М.Амосов. - К.: Здоров'я, 1990. - 166 с.
2. Болтарович З.Є. Народна медицина українців / З.Є. Болтарович. - К.: Наукова думка, 1990. - 232 с.
3. Горащук В.П. Формирование культуры здоровья школьников (Теория и практика) / В.П. Горащук. - Луганск: Альма-матер, 2003. - С. 3-176.
4. Климова В.И. Человек и его здоровье. - М.: Знание, 1985. - С. 17.
5. Скумин В.А. Культура здоровья - фундаментальная наука о человеке / В.А.Скумин. ? Новочеркасск:ТЕРОС, 1995. - С. 14-15.
6. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям / В.А.Сухомлинский // Избранные произведения: в 5 т. - К.: Рад.шк., 1979. - Т.3. - С. 9-297.
7. Сухомлинский В.А. Проблемы воспитания всесторонне развитой личности / В.А.Сухомлинский // Избранные произведения: в 5 т. - К.: Рад.шк., 1979. - Т. 1. - С. 57-218.
8. Татарникова Л.Г. Педагогическая валеология: Генеза. Тенденции развития / Л.Г. Татарникова. - СПб.: Пятковский и К, 1995. - С.194.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147

Шлапак О.В.

Стаття присвячена дослідженню моделі формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності. Розглянуті провідні ідеї, котрі лягли в основу розробки та впровадження моделі. Автор аналізує різноманітні підходи трактування поняття «готовність до професійної діяльності» в області освіти.

Ключові слова: готовність до професійної діяльності, майбутні вчителі, модель формування готовності до професійної діяльності.

Статья посвящена исследованию модели формирования готовности будущих учителей к профессиональной деятельности. Рассмотрены ведущие идеи, которые легли в основу разработки модели и ее внедрения. Автор анализирует различные подходы к интерпретации понятия «готовности к профессиональной деятельности» в сфере образования.

Ключевые слова: *готовность к профессиональной деятельности, будущие учителя, модель формирования готовности к профессиональной деятельности.*

The article is devoted to the problem of formation of future teachers' readiness. The author presents new approaches to applying of the intensive educational know-how in the process of education. It is shown that through a didactics constituent it is possible to carry out integration of technologies of study.

Key words: *future teachers' readiness, future teachers, model of formation of future teachers' readiness.*

За даними ЮНЕСКО, XXI століття має стати століттям висококваліфікованої професіоналізації. Взаємозалежний світ, який постійно оновлюється, призводить до змін системи освіти, адекватних тим, які відбуваються в науковій дійсності, передбачає збагачення наявного змісту освіти професіоналізацією, що існує поряд із зазначеними освітніми тенденціями: фундаменталізацією, інформатизацією, диференціацією, інтеграцією, плюралізацією світової спільноти.

Впровадження інноваційних технологій у сфері освіти сприяє розв'язанню проблеми щодо їх якісного впливу на зміст, методи й організаційні форми навчання, котрі, в свою чергу, створюють умови для процесу оновлення в галузі підготовки майбутніх учителів, а саме - формування готовності до професійної діяльності.

Професійна діяльність – це насамперед продуктивна діяльність. У професії людина намагається реалізувати себе як найкраще, завдяки цьому професіонал стверджує себе як повноцінну особистість.

Розв'язання проблеми формування готовності майбутнього вчителя до діяльності на основі глибокого розуміння сучасних педагогічних технологій має вирішальне практичне значення. Технологічна грамотність педагога дає змогу усвідомити своє покликання, об'єктивно оцінити потенційні можливості, передбачити кінцевий результат педагогічного процесу тощо. Впровадження інтерактивних технологій у сфері освіти сприяє розв'язанню проблеми щодо їх якісного впливу на зміст, методи й організаційні форми навчання, котрі, в свою чергу, створюють умови для процесу оновлення в галузі підготовки майбутніх учителів, а саме формування готовності до педагогічної діяльності.

Аналіз попередніх досліджень засвідчив, що проблемою готовності до професійної діяльності опікувались О. Абдуліна, І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, Г. Костюк, Н. Кузьміна, Н. Ничкало та ін.

Метою публікації є розгляд моделі готовності до професійної діяльності, що формується в студентів в умовах вищої педагогічної освіти.

Професійна діяльність має цілеспрямований, творчий, ціннісний, динамічний і конкретний характер. Вона постає перед людиною у вигляді певного способу дій, у котрих в узагальненій формі закріплені досвід попередників. У ході засвоєння діяльності загальний спосіб активності перетворюється, стає надбанням особистості. Це дуже складний процес і не до кінця вивчений процес, але саме в цьому полягає сутність ознайомлення з професією, оволодіння нею.

У процесі оволодіння секретами професійної діяльності можна виокремити наступні етапи: формування мети й інформаційної основи діяльності; формування операційного складу діяльності; формування професійно значущих властивостей особистості.

Поняття готовності до виконання будь-якої діяльності, незважаючи на його поширеність, не має однозначного трактування.

М.Вісвська аналізує структурні одиниці таким чином: “Мотиваційний (професійні установки, інтереси, прагнення займатися педагогічною працею); морально-орієнтаційний (професійний обов’язок та відповідальність, інтерес та любов до дітей, педагогічний такт, педагогічна вимогливість, комунікабельність, об’єктивність та принциповість...); пізнавально-операційний (педагогічний кругозір, професійна спрямованість, сприйняття, пам’ять, увага, мислення, уява, педагогічні здібності, дії, операції, прийоми, необхідні вчителю для успішного виконання професійної діяльності); емоційно-вольовий (емоційна сприйнятливість у вирішенні навчально-виховних завдань, здатність управляти своїм настроєм та настроєм інших...); психофізіологічний (професійна діловитість, працездатність, прагнення до кінця доводити розпочату справу, активність та саморегуляція, урівноваженість та витримка, рухомий темп праці); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовки та відповідність процесу вирішення професійних завдань оптимальним педагогічним способом)” [1, с. 31].

Дослідниця переконана, що важливу роль у змісті готовності відіграє оцінний компонент. Він допомагає вчителю коригувати своє професійне ставлення. Самооцінка допомагає вибрати оптимальні методи вдосконалення своєї професійної підготовки. А щодо емоційного компонента, то дослідниця переконана, що часто молоді вчителі страждають від емоційної невідповідності, не вміють управляти своїми емоціями. Тому необхідно розвивати емоційну сферу, навчати вмінню керувати нею [1, с. 31].

У дослідженнях професійної готовності до педагогічної діяльності К. Дуррай-Новакова кваліфікує зазначену готовність як систему інтегрованих змінних величин, що містять у собі властивості, якості, знання та навички особистості. Автор визначає показники професійної готовності до педагогічної діяльності: зміст потреб і мотивації педагогічної діяльності; знання про сутність професії, ступінь розуміння відповідальності та результати педагогічної діяльності; рівень мобілізації й актуалізації знань, умінь навичок, рівень стабільності професійних інтересів [2, с. 116].

Готовність до професійно-педагогічної діяльності становить особливий психологічний прорив якісного новоутворення в структурі особистості на певному етапі її розвитку. Характерною особливістю означеного новоутворення в

структурі особистості педагога є те, що воно виникає на ґрунті засвоєння певної методичної діяльності. Тобто, готовність майбутнього вчителя до здійснення професійно-педагогічної діяльності може виникнути тільки на основі засвоєння ним методичної діяльності.

К. Дурай-Новакова розглядає професійну готовність учителя як передумову його ефективної діяльності. У дослідженнях визначаються механізми формування готовності, мотивації педагогічної діяльності, властивості особистості, потреби, задоволеність працею вчителя [2, с.210].

А. Ліненко розглядає готовність з точки зору якісної підготовленості суб'єкта до реалізації педагогічної діяльності. З одного боку, вона є особистісною (емоційно-інтелектуальна, волюва, мотиваційна), що включає інтерес, ставлення до діяльності, почуття відповідальності, впевненість в успіху, потребу виконання поставлених завдань на високому професійному рівні, керування своїми почуттями, мобілізацію сил, подолання невпевненості, побоювання тощо; з іншого – операційно-технічною, що включає інструментарій педагога (його професійні знання, вміння, навички, способи та засоби педагогічного впливу) [4, с.42].

Узагальнюючи різні підходи до визначеності готовності, дослідник стверджує, що готовність є цілісним стійким утворенням, котре мобілізує особистість на включення в професійну діяльність.

Поняття “готовність” і “підготовленість” взаємозалежні, однак являють собою характеристику одного явища з двох точок зору: підготовленість – як процес професійного формування особистості, готовність – як результат професійної підготовки до здійснення діяльності. Наприклад, Н. Кузьміна розглядає готовність до педагогічної діяльності як здатність брати участь у різних видах діяльності (конструктивному, організаторському тощо), тобто як безперервний процес використання всієї суми професійних знань, умінь і навичок, отриманих у процесі підготовки та самопідготовки [3].

Головною особливістю до професійної діяльності є її інтегративний характер, що виявляється в упорядкованості внутрішніх структур, погодженості основних компонентів особистості професіонала, у стійкості, стабільності та спадковості їх функціонування. Тобто професійна готовність має ознаки, котрі свідчать про психологічну єдність, цілісність особистості професіонала, що сприяє продуктивності діяльності. Як інтегральне утворення, готовність відображає цілісний стан особистості, що включає в себе не тільки наявність здібностей і якостей, необхідних у майбутній діяльності, а й ставлення до неї, що виражається в потребах, бажаннях, мотивах.

Структурно професійна готовність до діяльності становить складний синтез взаємозалежних компонентів. Під компонентами готовності до професійної діяльності мають на увазі взаємопов'язані певні складові, наявність яких створює відповідний рівень готовності студента до певної діяльності.

Ми розглядаємо професійну готовність як особистісну якість, що відображається в його діяльності. Будучи складною якістю, готовність інтегрує психологічну, науково-теоретичну, практичну готовність (див. рис.).

Рис. Структура готовності до професійної діяльності

Стійка єдність і високий рівень реалізації названих компонентів є внутрішньою ознакою сформованості професійної готовності. Рівень розвитку, вираженість цих компонентів та їх цілісність є показником певного рівня готовності.

Модель готовності являє собою багатоеlementне структурне утворення, комплекс особистісного та професійного рівнів, ядро якого становить стійка мотивація діяльності. Модель передбачає наявність професійно значущих якостей, певної сукупності знань, умінь, навичок та їх застосування на практиці.

Готовність до діяльності можна розглядати як цілісний прояв особистості, що передбачає особливий особистісний стан, наявність у суб'єкта образу структури дії та постійну спрямованість свідомості на його виконання. Модель готовності містить у собі різні мотиви, спрямовані на усвідомлення завдань, моделі ймовірної поведінки, визначення спеціальних способів діяльності, оцінку власних можливостей у їх співвідношенні з можливими труднощами та необхідності досягнення результату.

Активність особистості на різних стадіях підготовки до діяльності має різні характеристики. Тому готовність можна розглядати як на функціональному рівні (як тимчасовий стан), так і на особистісному (як стійку характеристику особистості). Очевидний той факт, що ні тимчасовий, ні тривалий стан готовності не виникають раптово. Готовність завжди є результатом процесу підготовки індивіда.

Під особистісною готовністю розуміється сукупність властивостей особистості, котрі є елементом структури професійної готовності та забезпечують

ефективність професійної діяльності. Це така нова якість особистості, що виявляється в повній перебудові її психічної структури та змісту психіки відповідно до вимог конкретної професійної діяльності, а не просто їх підпорядкування цим вимогам. Особистісна готовність допомагає правильно використовувати знання, досвід, перебудуватися в різних професійних ситуаціях, є вирішальною умовою швидкої адаптації до умов праці, подальшого професійного самовдосконалення.

Висновки. Таким чином готовність майбутнього вчителя до професійної діяльності ми розуміємо багатокomпонентне утворення, складові якого взаємопов'язані та взаємозалежні. Готовність є істотною передумовою цілеспрямованої й ефективної діяльності. Вищий рівень її сформованості допомагає молодому фахівцю високоякісно виконувати свої обов'язки, використовувати досвід, перебудовувати професійні дії відповідно до складних ситуацій.

Література:

1. Виевская М.Г. Формирование готовности будущего учителя к педагогическому взаимодействию с учащимися : Дис... канд. пед. наук. 13.00.04 / М.Г. Виевская. — Кривой Рог, 1994. — 165 с.
2. Дурай-Новакова К.М. Формирование профессиональной готовности к педагогической деятельности / К.М. Дурай-Новакова. — М., 1983. — 356 с.
3. Кузьмина Н.В. Профессиональная деятельность преподавателя / Н.В. - Кузьмина. — М. : Высшая школа, 1989.
4. Ліненко А. Ф. Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності: Афтореф. дис. доктора пед. наук: 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / А.Ф. Ліненко. — К., 1996. — 44 с.

ПРОБЛЕМИ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

УДК 37.015.31:371.135

Сергіонова Е. Н.

У статті розглядається готовність випускників ХГФ до здійснення розвиваючого аспекту трудового навчання і творчої організації навчально-виховного процесу як взаємозв'язок трьох основних компонентів: мотиваційного, ціннісного та операційного. Дано якісні характеристики рівнів сформованості показників кожного з компонентів готовності майбутнього вчителя до розвиваючого аспекту педагогічної діяльності. Розглядаються можливості розвитку творчого мислення школярів на заняттях ДІМ та дизайну за умови їх організації з урахуванням основних принципів професійної проектно-художньої діяльності. Визначено умови і рівні розвитку творчих здібностей у процесі продуктивної діяльності. Запропонована гнучка структура організації навчального процесу з урахуванням особистісно-орієнтованого підходу. Визначено необхідні знання, вміння та якості особистості майбутнього педагога, здатного керувати навчально-творчою роботою дітей.